

היבטים של למידה מרחוק
בחברה הבדואית בנגב

جوانب للتعليم عن بعد
في المجتمع البدوي في النقب

סיכום הכנס

23.07.20

בתאריך 23.07.20 נערך הכנס, באמצעות פלטפורמת ZOOM
תודה לכ - 200 משתתפים: הורים, אנשי חינוך, מנהלי מחלקות חינוך מהרשויות,
נציגי חברה אזרחית ועמיתים ממשרדי ממשלה נוספים, שבחרו להיות איתנו.

מטרות הכנס:

- חשיפה למגוון כלים בהם נעשה שימוש מוצלח בלמידה מרחוק – עידוד שיח ליצירת התאמות דיסציפלינריות ומקומיות.**
- העלאת מודעות לצורך בשיתופי פעולה קהילתיים ובין משרדיים לטובת שיפור תשתיות שיקדמו למידה מרחוק.**
- העלאת מודעות למקומם של ההורים בקיום למידה משמעותית.**

בכנס הוצגו 3 סרטוני השראה אודות אתגרי הלמידה מרחוק בחברה הבדואית:

"הגן שלנו פתוח גם כשרחוק" - הורים כמתווכי למידה משמעותית במועצה אזורית אל קסום

<https://www.youtube.com/watch?v=YcwSC6pw0k4&feature=youtu.be>

"עד כמה רחוק אתה מוכן ללכת?" - למידה מרחוק שאינה דיגיטלית בי"ס אלאנדלוס כסיפה

https://www.youtube.com/watch?v=bFyxnnl_kxI&feature=youtu.be

"רחוק מקרוב" - מודל מרכז תמר להוראת ה- STEM בתקופת החירום

<https://www.youtube.com/watch?v=l0pIVf7KF4g&feature=youtu.be>

להלן סיכומי הדיונים שנערכו בשישה חדרים:

1. העלאת מודעות וחשיפה לאתגר תשתיות ואמצעי קצה בהנחיית: סולטאן אלקורעאן, עזרא חן, הדס סינה.
2. טכנו פדגוגיה – כלים ייחודיים בלמידה דיגיטלית ושימוש בהנחיית: אסתר עקיבא, ד"ר טורקי אבו העליון.
3. למידה מרחוק שאינה דיגיטלית – כלים יעילותם ושימוש בהנחיית: ד"ר מוחמד אלעתמין, עלי אלהושלה.
4. חוסן רגשי אצל ילדים צוותים ומשפחות והשפעתו על איכות הלמידה בהנחיית: נג'וא אבו נימר-עבאס, איברהים אבו ג'אפר.
5. מנהיגות קהילתית ומעורבות חברתית אצל נערים.ות בשגרת הקורונה בהנחיית: ד"ר ג'בר אבו אלקיעאן, הנאדי שאער.
6. הורים כמתווכי למידה משמעותית בחינוך המיוחד ובקדם יסודי בהנחיית: איסמעיל אבו עג'אג', היג'ר אלפיניש, יוסוף אלעמור.

תובנות שעלו בדיון:

- ☐ בעיית פערי התשתית אינה כרוכה בהבדלים תרבותיים. יש עניין לשפר את פריסת התשתיות בכל האמצעים והדרכים.
 - ☐ בתקופה האחרונה נוספו 602 מתחברים חדשים (משרד התקשורת)
 - ☐ מומלץ לקדם שיח והדברות להפגת אי-הבנות וחששות אם קיימים.
 - ☐ מומלץ לקדם הסברה בערבית לגבי שיפור הקליטה והורדת הקרינה כאשר יש יותר אנטנות.
 - ☐ מומלץ להפיץ את מיפוי האנטנות הקיים בנגב על מנת להגביר את מודעות החברה לפער הקיים.
- אחריות קהילה: הוקעת ונדלזם ופגיעה בתשתיות, תמיכה בפריסת אנטנות, בקשות פרטיות לחיבור לתשתיות קוויות (בזק/הוט).
- אחריות הרשויות: קידום הסברה בשיתוף משרד התקשורת, קידום פריסת WIFI ברחובות.

אמצעי קצה (מחשבים, טאבלטים):

- ✓ יש למקד תמיכות ורכישה לאמצעי קצה ניידים ולא ניחים. מניסיון המקומות אליהם כבר חולקו מחשבים, התלמידים נתקלו בבעיות קליטה שחייבו אותם לזוז ולשפר מיקום במהלך הלמידה.
- ✓ יש לכלול באמצעי הקצה גם רכישת "נט-סטיק" סלולארי עם אפשרות לרשתות שונות לפי אזור המגורים.

הערות פדגוגיות/אחרות שעלו בדיון:

- חשיבות להקלטת השיעורים המכוונים לטובת יכולת התלמידים לצפות בהם במועד מאוחר יותר ללא תלות ביציבות הקליטה.
- הכשרת הורים לצרכנות דיגיטלית ותמיכה בלמידה.

תובנות שעלו בדיון:

- ☐ בעיית פערי התשתית אינה כרוכה בהבדלים תרבותיים. יש עניין לשפר את פריסת התשתיות בכל האמצעים והדרכים.
 - ☐ בתקופה האחרונה נוספו 602 מתחברים חדשים (משרד התקשורת)
 - ☐ מומלץ לקדם שיח והדברות להפגת אי-הבנות וחששות אם קיימים.
 - ☐ מומלץ לקדם הסברה בערבית לגבי שיפור הקליטה והורדת הקרינה כאשר יש יותר אנטנות.
 - ☐ מומלץ להפיץ את מיפוי האנטנות הקיים בנגב על מנת להגביר את מודעות החברה לפער הקיים.
- אחריות קהילה: הוקעת ונדליזם ופגיעה בתשתיות, תמיכה בפריסת אנטנות, בקשות פרטיות לחיבור לתשתיות קוויות (בזק/הוט).
- אחריות הרשויות: קידום הסברה בשיתוף משרד התקשורת, קידום פריסת WIFI ברחובות.

אמצעי קצה (מחשבים, טאבלטים):

- ✓ יש למקד תמיכות ורכישה לאמצעי קצה ניידים ולא ניידים. מניסיון המקומות אליהם כבר חולקו מחשבים, התלמידים נתקלו בבעיות קליטה שחייבו אותם לזוז ולשפר מיקום במהלך הלמידה.
- ✓ יש לכלול באמצעי הקצה גם רכישת "נט-סטק" סלולארי עם אפשרות לרשתות שונות לפי אזור המגורים.

הערות פדגוגיות/אחרות שעלו בדיון:

- חשיבות להקלטת השיעורים המכוונים לטובת יכולת התלמידים לצפות בהם במועד מאוחר יותר ללא תלות ביציבות הקליטה.
- הכשרת הורים לצרכנות דיגיטלית ותמיכה בלמידה.

סיכום - מושב 2 טכנו פדגוגיה

אתגרים שעלו בדיון:

- ☐ המורים והמנהלים לא הוכשרו ללמידה מרחוק, בהיבטים טכנולוגיים ופדגוגיים ישנו פער בשימוש בכלים.
- ☐ מומלץ לוודא שכל התלמידים לוקחים חלק במעגל הלומדים.
- ☐ חשוב לקיים התאמה של הכלים הדיגיטליים לכל גיל בהתאמה ליעדים הפדגוגיים של אותו גיל.
- ☐ סוגיה לדיון: איך מתמודדים עם תלמידים שיש להם חסמי למידה?
- ☐ פדגוגיה מותאמת חסרה בדגש על **היבטים רגשיים**

תובנות:

- ✓ הקשר מורה תלמיד הוא חיוני ואף קריטי לקיום למידה מרחוק
- ✓ עלתה המלצה לשינוי תפיסה בית ספרית באשר ללמידה מרחוק ולתפקיד ההוראה: מכוונות ללמידה לפני מכוונת בגרות.
- ✓ המורים עוברים שינוי עצום בתפקידם, יש לתת להם הכשרה וכלים לפדגוגיה החדשה ולא פחות להיבטים הרגשיים של השינוי.
- ✓ לתת מענה והדרכה למעבר לפדגוגיה החדשה לכלל השותפים בחינוך הילדים (ובכללם, ההורים והקהילה)
- ✓ מומלץ לקיים הדרכות ממוקדות כהיענות לצורך מקומי, פיתוח מענים ייחודיים לרשויות ובתי ספר.
- ✓ יש להכין מענים מגוונים שאינם מבוססי אינטרנט.
- ✓ לבחון הקמת כיתות ניידות לאזורים בהם אין תשתית אינטרנט.
- ✓ **הקמת צוות חשיבה להעמקה בתהליכים - צוות הכולל נציגי רשויות הורים מחוז ופסגות**
- ✓ כלים - השימוש בווטסאפ התגלה ככלי מועדף על התלמידים, כדאי לחשוב על שימוש למדיות חברתיות המוכרות לתלמידים
- ✓ טיפול בהכשרת הסטודנטים ללמידה החדשה

נקודות להתייחסות:

- בית ספר אינו רק מקור להעברת ידע אלא למיומנויות חיים, איך נעשה זאת ללא מפגש? איך נבנה תשתיות שיקדמו תחומים אלו?**
- תקופת השינוי מדגישה את הצורך בתחומים אלו**
- לאורך השנים היתה היענות של 80% ללמידה מרחוק, בזמן הקורונה ראינו היענות נמוכה יותר מענים מגוונים בהתאם לתשתיות הקיימות ברשויות.

סיכום מושב 3 למידה שאינה דיגיטלית

תובנות שעלו בדיון:

- ☐ חוברות למידה – מומלץ לקיים התאמת חומרים מודפסים לפי תוכנית הלימודים, לוודא מעקב של המורים וקשר מול ההורים, מומלץ לפתח מודל של מערך תומך לליווי פדגוגי לתמיכה בסגלי ההוראה.
- ☐ חלוקת Usb לתלמידים שכולל החומר הנלמד ע"פ תוכנית הלימודים, רלוונטי גם אם אין תקשורת ואינטרנט.
- ☐ רתימת אחריות ההורים, אחים בוגרים ללמידה בכל מצב, תיאום הורים מורים.
- ☐ שילוב ורתימת בני הנוער והסטודנטים לתהליך הלמידה בקבוצות קטנות (קפסולות) בבתים, בהדרכת צוותי ההוראה ע"פ הנחיות משרדי הבריאות והחינוך.
- ☐ ספרייה ניידת או ניידת נוסעת עם איש מקצוע לצורך הנגשת החומרים – רלוונטי מאוד לאזורים מרוחקים.
- ☐ קשר טלפוני מתמיד בין צוותי ההוראה וההורים לצורך מעקב ובקרה וגם לצורך תמיכה לימודית רגשית וחברתית.
- ☐ שיתופי פעולה מגוונים בין כל הגורמים הרלוונטיים- צוות שפ"ח, יועצת ביה"ס לקידום הלמידה.

סיכום - מושב 4 חוסן רגשי

תובנות שעלו בדיון:

- ✓ ייעול אמצעי ההתקשרות עם תלמידים, לא לוותר גם אם יש קשיים טכנולוגיים.
- ✓ מתן תשומת לב מיוחד להורים שנמצאים במצוקה עקב בידוד ילדיהם וחוסר היכולת שלהם להיות קרובים אליהם.
- ✓ הוצגו כלים בהם השתמשו בבתי ספר על מנת לחזק את הקשר ולתת מענה רגשי לתלמידים.
- ✓ הוצגה חשיבות בניית יחסי אמון בין צוות המורים לבין התלמידים דבר המסייע להיענות של תלמידים ללמידה הן מרחוק והן הגעה לבית הספר – מודל מחזי ותוך בית ספרי.
- ✓ עלה מושג **לקיחת אחריות** בצורה מאד משמעותית, אם הצוות וההנהלה לא לוקחים אחריות על קיום השיח הרגשי, זה לא יקרה מעצמו.
- ✓ המשתתפים ביקשו העמקת דיון סביב השיח הרגשי והחוסן החברתי בכנס המשך.

סיכום - מושב 5 מעורבות חברתית

תובנות שעלו בדיון:

- ✓ מומלץ להשתמש **במנהיגות צעירה** לפיתוח מודעות בתחום המעורבות החברתית כדוגמת קמפיין הסברה בנושאי בריאות וחינוך וחזרה לבתי ספר.
- ✓ יש מחסור באמצעי קצה גם בתחום החינוך החברתי.
- ✓ מומלץ לייצר שיתופי פעולה לפיתוח התנדבות בני נוער ובני נוער עם מכללות לחינוך: קיי ואחוזה. (בתחום ההתנדבות מומלץ לחשוב גם על אנשים בחל"ת).
- ✓ **בניית חוסן קהילתי** - ככל שנשכיל ליצור קבוצות שמובילות פרויקטים התורמים לקהילה, יבנה חוסן שיאפשר עיסוק בבעיות עומק, כמו אלימות.
- ✓ מומלץ לבנות **מנגנון פעולה מוסדר לכלל ההיבטים של החינוך החברתי ברשות**, שיכלול סדירויות וכלים, ויאפשר סנכרון בין כלל הגורמים המתערבים והשותפים (ממשלה חברה אזרחית ארגוני נוער ותנועות נוער).
- ✓ מומלץ לבנות ולאפיין **מאגר מתנדבים רשותי**- מתוכו יוקמו קבוצות לפעולה בשעת חירום (הצעה של וחד ואג'ק).
- ✓ מומלץ **לפתח ולמדל את פעילות החירום** הייחודית שהתרחשה בקבוצות הטרוגניות בתקופת הסגר ברהט בחורה ובערעה בנגב

סיכום - מושב 6 הורים בקד"י ובחנ"מ

תובנות שעלו בדיון:

- ❑ ילדי הגן והחינוך מיוחד חייבים תיווך מבוגר בלמידה מרחוק.
- ❑ כדי ליצר למידה משמעותית יש הכרח לחזק את הקשר בין המוסד החינוכי להורים
- ❑ צוות החינוך מאד משמעותי עבור ההורים, וההורים הם שותף משמעותי עם הצוות החינוכי להצלחת הלמידה מרחוק
- ❑ בתי ספר וגני ילדים יכולים לתת מענה טוב להדרכת ההורים ללמידה מרחוק

אחריות צוות המוסד: גיוס ההורים וחיזוק הקשר איתם, מתן עזרה להורים בלמידה מרחוק
אחריות הורים: שותפות מחייבת, עבודה עם ילדיהם מרחוק והשגת היעדים

המלצות לפיתוח:

- ✓ הקמת בית ספר להורים, הדרכה והכוונה לדרכי למידה מרחוק לחיזוק הקשר בין המוסד החינוכי להורים
- ✓ הנגשת אתר אינטרנט בית ספרי להורים - שם ניתן להעלות חומרי למידה מותאמים, קישורים לפעילויות, חומרי הסברה ועוד.
- ✓ על בתי הספר והצוותים, להעמיק את הידע שלהם בלמידה מרחוק, והכלים הטכנולוגיים האפשריים, וכן להתארגן ללמידה היברידית שתשלב בין הלמידה הפרונטלית ללמידה מרחוק.
- ✓ תמיכה בצוותים החינוכיים במוסד החינוכי: הכשרה של מיומנויות, הקשבה ברמת הפרט, הכשרה בהיבט הטכנולוגי.

תודות

- חברי ועדת ההיגוי, שהוקמה עם פרוץ משבר הקורונה ומלווה את אתגרי החינוך והלמידה בחברה הבדואית בנגב, על השותפות וההנחיה.
- מר רם זהבי, מנהל מחוז דרום וצוות הפיקוח הבדואי.
- מר יואב בוקעי, משנה למנכ"ל ומ"מ מנכ"ל אשלים וצוות מנהלי התוכניות.
- מר פואד אלזיידנה, מנהל מתנ"ס רהט וצוות המתנ"ס, על האירוח והתמיכה הטכנולוגית.

קיצ נעים, ובריאות לכולכם